

VROUWEN ALS TONEELAUTEURS

Katharine E. Kelly, ed., *Modern Drama by Women 1880s-1930s. An International Anthology*: Routledge, 1996, pp.319 (ISBN 0-415-12494-8).

Katherine E. Kelly bewandelde voor het samenstellen van haar anthologie een voor feministische literatuurhistorici vrij herkenbare weg. Ze stelde namelijk vast dat vrouwen -volgens de toonaangevende referentiewerken- geen bijdrage hadden geleverd tot het moderne drama uit de periode 1880-1930. In een bijna poëtische taal beschrijft ze hoe ze aanvankelijk alleen op haar intuïtie af op zoek ging, maar langzaam vergezeld werd door even enthousiaste collega's: "...in the end, I realized my destination was a ghost town, nearly forgotten by all but the *aficionados* of silenced writers, with a ghost stage in its pavilion, and ghost prompt books opened on the floor. As other scholars stopped and then joined the search for something we hadn't seen in collections but knew existed, the gaps in the masters' canon became visible."(p. 6) Inderdaad, toen zij op het onderwerp dieper inging, bleek dat vrouwelijke auteurs toen meer dan ooit voor het theater hadden geschreven, maar dat invloedrijke (mannelijke) literatuurcritici hun bijdrage hadden weggevuurd. Brander Matthews -om er maar één te noemen- professor aan Columbia University in het begin van deze eeuw en de auteur van een ruim verspreid handboek, stelde doodleuk dat vrouwen op het gebied van drama onderpresteerden omdat ze niet evenveel ervaring hebben als mannen en omdat ze een gevoel voor structuur missen. Die visie werd door zijn latere collega's zonder probleem onderschreven.

Kelly wil met haar werk niet alleen die gangbare opinie over vrouwelijke toneelschrijfsters van de vorige fin de siècle tegenspreken, ze wil ook meteen het basismateriaal leveren om het werk van die vrouwen opnieuw te laten bestuderen en, eventueel, te laten opvoeren. De anthologie bevat dan ook de teksten van twaalf toneelstukken van evenveel succesvolle vrouwelijke auteurs uit de gekozen periode. De respectieve hoofdstukken worden verzorgd door specialisten uit het relevante taal- en cultuurgebied die meteen een inleiding schreven en het stuk eventueel vertaalden.

Kelly heeft zich immers niet laten verleiden door de verlokking enkel voor Engels (of zelfs Europees) toneelwerk te opteren. De lezer wordt aangenaam verrast door de opname van stukken uit Argentinië, Rusland en zelfs Japan. Kelly heeft wel een basisonderverdeling gemaakt in 'realisms' en 'departures', waarbij het tweede deel beter past in het modernistische of avant-garde theater van het begin van deze eeuw terwijl het eerste aansluit bij de eerder conventionele realistische trend waarbij de relatie tussen realiteit en tekst niet als problematisch wordt ervaren. Inhoudelijk zijn deze teksten voor feministische literatuurhistorici zeker het recupereren waard omdat ze geïnstitutionaliseerde machtssystemen beschrijven en bekritisieren.

Een opvallend gemeenschappelijk kenmerk is dat de besproken auteurs allen fascinerende vrouwen waren. De eerste, de Zweedse Ann Charlotte Leffler Edgren, schreef stukken waarin het patriërchaat wel bekritiseerd werd, maar waarin ook de vrouwen een veeg uit de pan kregen omdat zij zich te gemakkelijk bij de bestaande situatie neerlegden. Het was haar aanvulling op de bekende thematiek van Ibsen.

Zelf scheidde ze van haar echtgenoot om te kunnen trouwen met de Italiaanse hertog en mathematicus op wie ze passioneel verliefd was geworden. Aan haar leven kwam vroegtijdig een einde toen ze drie jaar later aan appendicitis stierf.

De Française Marie Lenéru is misschien wel de opvallendste figuur in dit gezelschap. Zij was immers volledig doof en zo goed als blind maar slaagde er toch in enkele bijzonder populaire stukken te schrijven. Niettegenstaande haar doorzettingsvermogen werd Lenéru door het leven niet begenadigd. Ze stierf enkele weken voor het einde van de Eerste Wereldoorlog toen een dodelijke griepvirus talrijke slachtoffers maakte onder de soldaten en de bevolking van Noord-Frankrijk.

Haar landgenote, de notoir-flamboyante Rachilde, had daarentegen een lang en rijkelijk gevuld leven. Toen ze in 1881 aan haar carrière begon, had ze haar haren kort laten knippen; ook opteerde ze voor mannenkleren en noemde ze zichzelf een 'man of letters.' Na haar huwelijk keerde ze slechts schijnbaar terug naar de gangbare verschijningsvorm voor vrouwen. Haar ideeën en haar geschriften bleven even subversief als voorheen. In haar stuk *The Crystal Spider* staat, zoals in nogal wat modernistische stukken, vrouwelijke seksualiteit centraal als een creatieve en destructieve kracht. We vinden het thema ook nog terug in het stuk van de Russische Zinaida Gippius en de Amerikaanse Djuna Barnes. Enkel Frankrijk en de VS worden in deze bundel door twee auteurs vertegenwoordigd. De Française Lenéru past in het eerste deel 'realisms' terwijl Rachilde in het tweede deel, 'departures,' een plaats vindt. Het excuus om naast Barnes nog een tweede Amerikaanse voor te stellen is er een van ras. Kelly kon onmogelijk een representatieve anthologie presenteren waarin geen zwarte auteur was opgenomen. Zij opteerde voor het stuk *The Purple Flower* van Marita Bonner.

Geïnteresseerden in modernistisch theater zullen graag vernemen wie verder nog in de anthologie werden opgenomen. Dat zijn Amelia Rossetti (Italië), Elsa Bernstein (Duitsland), Elizabeth Robins (Engeland), Alfonsina Storni (Argentinië), Hella Wuolijoki (Finland) en Hasegawa Shiguré (Japan). Een bont gezelschap dus waarin theaterliefhebbers zeker hun gading zullen vinden en een waaier van stukken waaruit avontuurlijke regisseurs misschien wel een origineel stuk kunnen kiezen voor hun volgend project.